

Tomasz Pudłocki, *Walery Waygart – burmistrz i działacz społeczny*, „Nasz Przemyśl” 2010, nr 1, s. 41

Walery Waygart

Nowy rok jest rokiem wyborczym. Będziemy zatem znowu zalewani ulotkami wyborczymi i spotykali się z działaniami, z których większość będzie tylko pozorowana. Jak zawsze obiecywanie gruszek na wierzbie, a potem rozczarowanie szarością rzeczywistości. Aby więc wybierać ludzi właściwych, warto może z tej okazji przypomnieć sylwetkę, która w pierwszych latach autonomii galicyjskiej była jednym z ambasadorów Przemyśla i niezmiernie dbała o jego interesy. Taką osobą był burmistrz Walery Waygart – może ci, którzy będą startowali w wyborach, czytając jego biogram choć na moment wspomną, że służba na rzecz narodu to nade wszystko ciężka praca, a nie łatwy sposób dorobienia się.

Walery Waygart urodził się w 1821 r. w Stopnicy w Królestwie Polskim. Jego rodzice przenieśli się do Lwowa, gdzie ukończył nie tylko szkołę średnią, ale i Wydział Prawa tamtejszego uniwersytetu. W okresie Wiosny Ludów, w 1848 r., należał do deputacji obywateli, która jeździła do cesarza do Wiednia z petycjami dotyczącymi rozszerzenia praw Galicji. Po przywróceniu neoabsolutyzmu skupił się na pracy zawodowej i dopiero w okresie autonomii galicyjskiej powrócił do aktywnej pracy na polu publicznym.

W 1854 r. przeniósł się do Przemyśla, gdzie otworzył własną kancelarię adwokacką. Z czasem został prezesem miejscowej Izby Adwokatów. W okresie powstania styczniowego (1863/1864) wraz z żoną, Joanną z Baczyńskich, potajemnie wspierał ochotników

z Galicji. Był bowiem, z ramienia Rządu Narodowego, komisarzem wojennym w obwodzie przemyskim.

Po zmianie przepisów i wprowadzeniu samorządu miejskiego wszedł do pierwszej Rady Miasta. Jako burmistrz miasta (w latach 1873–1881) wielokrotnie reprezentował mieszkańców Przemyśla podczas ważnych uroczystości patriotycznych we Lwowie i Krakowie (m.in. 30 IX 1879 r. stał na czele komisji delegacji podczas krakowskich obchodów jubileuszu Józefa Ignacego Kraszewskiego). On też witał ważnych gości przyjeżdżających wówczas nad San, np. 17 października 1879 r. malarza Henryka Siemiradzkiego. Waygart nie skupił się jednak tylko na działalności reprezentacyjnej.

Za jego kadencji wyremontowano i rozszerzono szpital powszechny, odnowiono budynek magistratu, zreorganizowano policję miejską i straż pożarną, zaczęto budować miasto. To właśnie za Waygarta miasto weszło w pierwszy okres rozbudowy w ramach planów wznoszenia Twierdzy Przemyśl. Był założycielem bursy dla niezamożnych uczniów. Z jego inicjatywy miasto odzyskało od władz austriackich swoje archiwum. Waygart doprowadził do tego, że uchwałą z 26 IV 1874 r. powierzono pieczę nad tą nową instytucją młodemu i zdolnemu historykowi – Mieczysławowi Błażowskiemu, uczniowi Ksawerego Liskego, który nie tylko uporządkował akta, ale i opracował dla nich katalog. Burmistrz czynił starania u prezesa Akademii Umiejętności Józefa Majera o opinię naukową dla tego katalogu i pomimo bardzo przychylnych ocen nie udało mu się przekonać Rady Miasta, by sfinansowała druk tego bardzo ważnego dzieła. Szkoda, że podobnie jak dziś, Rada rzadko wspiera pierwszego obywatela miasta, skupiając się nierzadko

raczej na rozgrywkach interpersonalnych, a nie na właściwym zarządzaniu miastem.

Poza Przemyślem Waygart rozwinął z czasem szeroką działalność polityczną. Z ramienia Rady Miasta zasiadał przez szereg lat w Radzie Powiatowej i to od początku powołania tej instytucji samorządowej w okresie autonomii galicyjskiej. 25 VIII 1874 r. został po raz pierwszy wybrany posłem do Sejmu Krajowego we Lwowie III kadencji, będąc wybieranym również do Sejmu IV i V kadencji (tj. do roku 1889). W latach 1879–1883 był zastępcą członka Wydziału Krajowego we Lwowie.

Poza działalnością polityczną był bardzo aktywny na polu społecznym. 17 XII 1865 r. pierwsze walne zgromadzenie Towarzystwa Muzycznego wybrało Waygarta swoim prezesem. Funkcję tę pełnił przez dziesięć lat. To z jego inicjatywy (i inżyniera Edmunda Krzena) powołano w 1869 r. Towarzystwo Rzemieślników „Gwiazda”, którego był prezesem.

Z małżeństwa z Joanną z Baczyńskich urodziły mu się dwie córki – Maria (zameżna Papara) oraz Wincenta. Druga poślubiła koncypienta adwokackiego, który terminował u jej ojca – Leonarda Tarnawskiego, człowieka, który z czasem osiągnie najwyższe stanowiska w mieście, a pod kątem działalności poselskiej prześcignie swojego teścia.

Walery Waygart zmarł 22 września 1902 r. w swoim majątku Podliski Małe koło Lwowa. Tam też został pochowany. W jego pogrzebie, poza najbliższą rodziną, uczestniczyli burmistrz Franciszek Doliński oraz dwóch radnych, a także członkowie „Gwiazdy”.